

evaluering av

SEKSÅRSREFORMEN

LEKENS Plass OG BETYDNING
FOR BARN

OPPVEKSTKONFERANSEN 2025

LEK – UTFORSK – LÆR!

Prof. Elisabeth Bjørnstad, OsloMet

Bakgrunn for presentasjonene

- Evaluering av seksårsreformen 2020 – 2024
- Oppdrag fra Utdanningsdirektoratet og Kunnskapsdepartementet
 - Få kunnskap om hvordan de yngste har det i skolen i dag og om praksisen er i tråd med intensjonene i seksårsreformen fra 1997
- Lek sentral plass i både vår forskning og i intensjonen med reformen

Gruppeintervju med barn

- 100 gruppeintervju
- Barnehage, første- og andreklasse
- Fire kategorier:
 - født 1. kvartal
 - født 4. kvartal
 - jenter
 - gutter

To sentrale læreplanverk

Læreplanverket for den 10-årige grunnskolen (L97)

Lek både beskrives og framheves

Læreplanverket for kunnskapsløftet 2020 (LK20)

Lek beskrives to ganger i overordnet del

evaluering av

SEKSÅRSREFORMEN

Hvilken plass har leken i skolen?

Rammebetingelser

- Fysiske rammebetingelser
 - Klasserommene inviterer til lite lek
 - Planlegges ikke for lekearealer ved nybygg
- Lite lekemateriell tilgjengelig
- Lærerne deltar sjelden i lek
- Lav lærertetthet
- Manglende lek-kompetanse
- Lite fleksibilitet i løpet av dagen

evaluering av

SEKSÅRSREFORMEN

An illustration of two children playing. On the left, a child with curly brown hair, wearing a red and white striped shirt and blue pants, is crawling on all fours towards a red ball. On the right, a child with blonde hair, wearing a red and white patterned shirt and blue pants, is standing and holding a blue ball with a red dot. Between them is a stack of two white dice with black pips.

Hva forteller barna om lek i
barnehage og skole?

Gjennomgående tema og kategorier som kom til uttrykk i barnesamtalene

- Leker barna med det samme som de lekte med i barnehagen
- Hva barna savnet av lek og leker fra barnehagen
- Hva barna leker med på skolen
- Fem typer av lek ble hyppig nevnt (uavhengig av kjønn, alder og organisatoriske trekk ved klassen/skolen)
 - Finmotorisk lek
 - Grovmotorisk lek
 - Bygge- og konstruksjonslek
 - Liksomlek/rollelek
 - Regellek
- Lek og vennskap

Lek i barnehagen – samme som i skolen?

- Mer å leke med i barnehagen
- Fikk leke mer inne i barnehagen
- Samme- eller ny lek
- Savner lekerom, puterom, å male, leke med Kapla, Lego, sandkasse, bøtte og spade
- Savner å få «lagre» leken
- Lekene i skolen tilpasset større barn

Hva er lek for barn?

«Masse ting, for eksempel tegne, det er å leke. Leke kjøkken-leker det er å leke. Å leke, det er å leke»

(Jente, 2021)

Tilrettelagt lek – er det lek eller styrt aktivitet?

Intervjuer: [...] dere leker ute i friminuttet, leker dere inne også eller?

Jente: Nei

Gutt 1: Jo

Gutt 2: Jo, vi har lag.

Intervjuer: Hva sa du?

Gutt 2: Vi har sånn der som vi skal sette navnene våre på tavla.

(1.kvartal, 2022)

Lek i skolen

- Barna opplever at det er begrenset med lek inne på skolen

«Leker frilek inne noen ganger, men det er ikke ofte»

«Jeg savner å leke inne, for vi får ikke leke så mye inne akkurat på skolen»

«Noen ganger leker vi med Lego, noen ganger tegner vi, men vi gjør ikke det så mange ganger»

- Lek foregår for det meste ute i friminuttene

«[...] leker masse i friminuttene»

«[...] leker i gym»

De fleste bilder i presentasjonen er tatt av og på vår pilotskole, Vardeåsen skole i Asker. Bildene er tilsvarende som er tatt på deltakende skoler, men for å bevare anonymitet har vi erstattet de med bilder fra vår pilotskole.

Hva leker barna med inne på skolen?

Hvem bestemmer og tilrettelegger for lek?

Jente1: Liksom, hvis vi får sånn leketid, det skal vi ha i dag, da kanskje vi leker med Kapla eller tar kosebok, eller så kan vi leke med Lego.

[...]

Intervjuer: Får dere noen ganger lov til å leke med hva dere vil inne eller er det Lego, Kapla, formgivning og kosebok?

Jente 1: Ja, det er bare det.

Intervjuer: Det er bare det?

Gutt1: Også fargelegging.

(1. kvartal, 2022)

[...]

Intervjuer: Men i klasserommet da, leker dere der?

Gutt 1: Nei, vi leker ikke.

Gutt 2: Det eneste jeg elsker, liker masse, er plastelina, det som var fra før, men Lærer (...) nå tok de det vekk for det var så rotete med plastelina overalt- så de tok det vekk, men jeg vil ha det tilbake, jeg vil ha all plastelina tilbake.

[...]

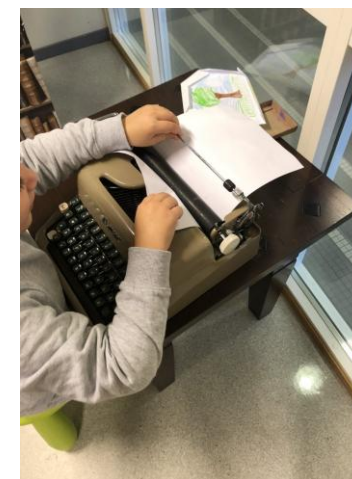
Gutt 1: Men det jeg synes er gøyest, det er gymsalen ooog...

Gutt 2: Plastelina.

(Gutter, 2022)

Rollelek/likksomlek – likt for jenter og gutter?

- Rollelek forekom inne i de klasserommene det var tilrettelagt for denne typen lek
- Skille mellom jenter og gutter

Lek = friminutt

«Ute leker vi at lavamonster kan komme opp på klatrestativet.
Noen ganger leker vi zombier»

- Grovmotorisk lek
- Bygge- konstruksjonslek
- Regellek
- Liksomlek

Opplever barna å få leke nok?

«Ønsker ikke å leke hele dagen. Skoledagen blir kjedelig bare å velge selv».

Gutt 2: Jeg, jeg visste ikke at vi skulle leke så mye som vi gjør.

Intervjuer: Så du trodde det skulle bli mindre lek på skolen?

Gutt 2: Ja.

Intervjuer: Ja, skjønner.

Gutt 2: Jeg synes det er gøy at vi leker mye.

Jente 1: Jeg ønsker at det var lek hele skolen.

Jente 2: Nei. Ikke lek hele skolen. Det var noe som var kjedelig i barnehagen, at man bare kunne velge selv hele tiden.

Jente 1: Kanskje ikke hele dagen da.

Intervjuer: Synes dere at dere får leke nok på skolen, eller er det for lite lek?

Jente 1: Alt for lite.

Gutt 1: Alt for lite. 320 alt for lite.

Intervjuer: Oi, så det er alt for lite lek. Men (...)

Jente 1: Alt, alt, alt, for lite.

Innelek på SFO

Jente: Fordi vi har to ganger hvor vi leker ute, og en gang hvor vi leker inne.

Intervjuer: Når leker dere inne, da?

Jente: På SFO og noen ganger på skolen.

(Jente 1.kvartal, 2021)

evaluering av

SEKSÅRSREFORMEN

Lek + vennskap = sant

Gutt: Første skoledag var den verste dagen noensinne.
Intervjuer: Hvorfor?
Gutt: Jeg hadde ikke så mange venner på skolen, og jeg satt på en benk i friminuttene.

(1. kvartal, 2021)

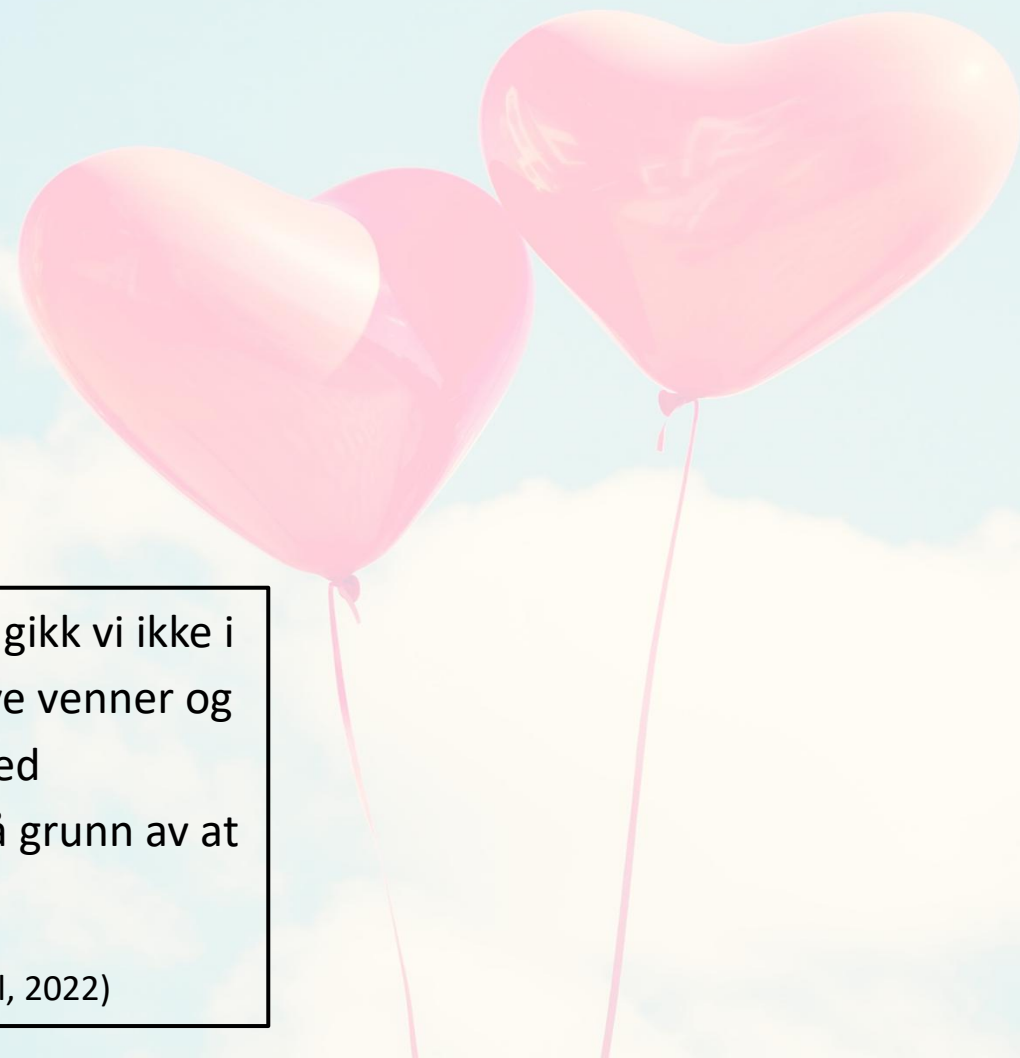
Det eneste jeg synes er gøy, som er veldig gøy med å begynne på skolen er å få nye venner og leke med dem og spille fotball og basketball og renne ute.

Fått nye venner og leke med dem og tegne med dem, og leke med de ute og så leke med de her(inne) og leke tall og lese bok og tegne.

(Gutter 4. Kvartal, 2021)

[...]. Vi håpet at vi skulle gå i samme klasse, men så gikk vi ikke i samme klasse og så var det sånn at x fikk mange nye venner og da var det sånn at nå har vi sluttet å leke så mye med hverandre (...) og det er (...) ehm (...) ikke så gøy, på grunn av at nå vil x ikke leke så mye med meg.

(Jente 1.kvartal, 2022)

Lekens plass i førsteklasse – oppsummert

- Barn definerer og opplever lek ulikt
 - Lekegrupper/lekpreget aktivitet vs. den frie/spontane leken
- Barna etterlyser mer lek, spesielt inne
- Mye av den frie leken foregår i friminutt og utetid
- Har vi nok variert lekemateriell for å møte barns lekelyst og nysgjerrighet?
- Lærere ønsker å balansere lek og læring
- Lærerne bekymret for at bokstavlæring går på bekostning av andre læringsaktiviteter og lek.
- Lek i undervisningen gir barn en mykere skolestart, bedre inkludering og motivasjon (skoleeier og skoleledere)
- Mer tid til og kompetanse på lek er ønsket fra både lærere, skoleledere og skoleeiere
- Et siste betimelig spørsmål å stille er lekens premiss i skole og SFO– hva med de barna som ikke benytter seg av SFO tilbudet - hva mister de av lek i sin oppvekst og skolehverdag?

«Jeg skulle ønske dagens barn lekte mer enn de gjør. For den som leker som liten får en rikdom inni seg som man kan øse av hele livet. Man bygger opp en varm, hyggelig verden inni seg. En verden som gir styrke om livet blir vanskelig. Et sted man kan ty til i motgang og sorg.»

(Astrid Lindgren sitert av Lysejordet skole/rektor Ellen Bergsland)